מה הדמות מרגישה ולמה? הסקה ממעשים ומדברים

כיתה ג' | שיעור 4 מתוך 7 | רצף: סיפור ובו השתלשלות אירועים: קוראים, מבינים וכותבים · ספרות · 45 דקות

⬅ לפני

בשיעור הקודם חיברנו בין סיבה לתוצאה בעזרת כי, לכן ובגלל. היום נשתמש באותה דרך כדי להבין דמות: מה קרה לה (סיבה) ומה היא עושה ואומרת בגלל זה.

אחרי ➡

בשיעור הבא נבחין בין מה שהמספר מספר לבין מה שהדמויות אומרות בעצמן, ונלמד לפסק דיבור ישיר. הדיבור הישיר שבו עסקנו היום כראיה לרגש ("אין טעם", "הוא עף!") יהיה חומר העבודה של השיעור הבא.

🎯 מטרה

התלמידים יסיקו מה הדמות מרגישה מתוך מעשיה ודבריה בסיפור, וינמקו כל הסקה בראיה מן הטקסט.

1. התלמידים יתאימו 4 מעשים או דברים של נועה לרגש שהם מלמדים עליו, לפחות 3 נכון.
2. התלמידים יכתבו משפט הסקה בתבנית "אני חושב/ת שנועה מרגישה... כי בסיפור כתוב ש...", עם ראיה מדויקת מן הסיפור.
3. התלמידים יסדרו 4 רגשות של נועה לפי הסדר בסיפור, ויסבירו במשפט אחד מה גרם לשינוי מן הייאוש אל השמחה.

מיומנות: הסקת רגשות הדמות מתוך מעשיה ודבריה · **כלי:** טבלת "ראיה – רגש" וקו הרגש · **פרקטיקה:** הוראה מפורשת עם חשיבה בקול; חשבו – התייעצו – שתפו

📌 עיגון

"הסקת מסקנות"

תוכנית הלימודים בחינוך לשוני – עברית (יסודי), פרק ד': הישגים נדרשים · הישג נדרש 4: קריאת טקסטים מסוגים שונים ולמטרות שונות · ציון דרך עד סוף כיתה ד' (תחת "הבנת המשמעות הסמויה בטקסט")

🧺 חומרים

- הסיפור מודפס
- טבלת "ראיה – רגש" על הלוח
- כרטיסיות רגשות עם פרצופים (מתרגשת, מאוכזבת, מיואשת, שמחה, גאה)
- קו רגש משורטט על הלוח (ציר שמאלו נמוך וימינו גבוה)
- דף העבודה
- כרטיס יציאה

🔤 מושגים

הסקה · ראיה · רגש · מתרגשת · מאוכזבת · מיואשת · גאה

⏱ מהלך השיעור

פתיחה **6 דק'**	המורה עושה תנועה בלי מילים: מורידה את הראש ומשלבת ידיים, ושואלת: "מה אני מרגישה? איך ידעתם? לא אמרתי מילה." אחר כך היא שואלת: "מה גרם לנועה לשבת על הספסל?" (שליפה של סיבה ותוצאה). היא מציגה את המטרה: "היום נלמד להבין מה דמות מרגישה, גם כשהסיפור לא כותב זאת, ולהוכיח את מה שהבנו בעזרת מילים מן הסיפור." **תשובות צפויות:** "את עצובה", "את כועסת", "ידענו לפי הפנים והידיים". לשאלה על נועה: "כי העפיפון נפל שוב ושוב". המורה מסכמת: "הבנתם בלי שאמרתי. זו הסקה, ועל זה נעבוד היום."
הדגמה – אני **8 דק'**	המורה מקרינה את הפסקה "אין טעם..." ומדגימה הסקה בשלושה צעדים, שאותם היא כותבת על הלוח: 1. מה הדמות עושה או אומרת? 2. מה זה מלמד על הרגש? 3. אני כותבת משפט: "אני חושבת ש... כי בסיפור כתוב ש...". היא ממלאת את השורה הראשונה בטבלת "ראיה – רגש". אחר כך היא מבחינה בין רגש שכתוב במפורש ("קראה נועה בשמחה") לבין רגש שצריך להסיק ("הורידה את הראש"). *"נועה אומרת: "אין טעם", יושבת על הספסל ומורידה את הראש. הסיפור לא כותב את המילה "מיואשת", אבל אני שואלת את עצמי: מה מרגיש מי שאומר "אין טעם"? מי שכבר לא מאמין שיצליח. לכן אני חושבת שנועה מרגישה מיואשת, כי בסיפור כתוב שהיא אמרה "אין טעם" ושדמעות עלו בעיניה."* **תשובות צפויות:** התלמידים מוסיפים ראיות לאותו רגש: "היא אמרה שהעפיפון לא טוב", "היא הורידה את הראש". טעות צפויה: "היא מרגישה רעה" – המורה מבקשת מילת רגש מדויקת מן הכרטיסיות (מאוכזבת, מיואשת).
תרגול משותף – אנחנו **8 דק'**	הכיתה עוברת יחד על שלושה רגעים נוספים: בתחילת הסיפור ("היום הוא יעוף עד העננים!"), כשהעפיפון עף ("נועה קפצה מרוב שמחה") ובסוף ("היא הרגישה גאה"). על כל רגע המורה שואלת: "מה הראיה? האם הרגש כתוב במפורש או שהסקנו אותו?" תלמידים מצמידים כרטיסיית רגש לקו הרגש על הלוח, וכך נבנה קו שיורד ועולה. **תשובות צפויות:** בהתחלה: "מתרגשת, כי היא אמרה שהעפיפון יעוף עד העננים" (כתוב גם "בשמחה"). כשהעפיפון עף: "שמחה מאוד, כי היא קפצה" (הסקה מן המעשה). בסוף: "גאה" – כתוב במפורש. הקו: גבוה, יורד בניסיונות, הכי נמוך על הספסל, עולה למעלה בסוף. טעות צפויה: לשים את "גאה" בהתחלה. המורה שואלת: "על מה אפשר להיות גאה לפני שעשית משהו?"

תרגול מודרך – אתם בזוגות **8 דק'**	חשבו – התייעצו – שתפו: המורה שואלת על דמות אחרת: "מה הרגיש איתי כשקרא 'רוח!'? ומה הרגיש כשנועה ישבה על הספסל?" כל תלמיד חושב לבד דקה, אחר כך מתייעץ עם בן הזוג ושניהם כותבים משפט הסקה אחד על פתק לפי התבנית. ארבעה זוגות קוראים את המשפט שלהם, והכיתה בודקת אם הראיה באמת מתאימה לרגש. **תשובות צפויות:** "אני חושב שאיתי התרגש, כי בסיפור כתוב שהוא קרא 'רוח!' עם סימן קריאה." "איתי היה עצוב – זה כתוב: 'גם איתי היה עצוב'." אפשר לקבל גם "איתי ניסה לעודד את נועה" אם יש ראיה. טעות צפויה: ראיה כללית ("כי זה כתוב בסיפור") – המורה מבקשת לצטט את המילים המדויקות.
עבודה עצמית – דף העבודה **10 דק'**	התלמידים עובדים לבד על משימות 1–4; משימה 5 למי שסיים. המורה עובדת עם קבוצה קטנה על משימה 3, וכל תלמיד בקבוצה מסמן בעיפרון את הראיה בסיפור לפני שהוא כותב.
סיכום ובדיקת הבנה **5 דק'**	המורה שואלת: "איך אפשר לדעת מה דמות מרגישה, גם אם הסיפור לא כותב?" שני תלמידים עונים. אחר כך כרטיס יציאה על קטע חדש. **תשובות צפויות:** "לפי מה שהיא עושה ומה שהיא אומרת." "צריך להביא ראיה מן הסיפור."

🤲 תמיכה

- תלמידים שמתקשים מקבלים מחסן מילות רגש עם פרצופים ובוחרים מתוכו.
- במשימה 3 הראיה כבר מסומנת להם בסיפור, והם כותבים רק את הרגש ואת התבנית.

🚀 אתגר

- תלמידים מתקדמים כותבים מה הרגישה המורה מירב כשאמרה "גם אתם הצלחתם", ומביאים ראיה.
- תלמידים מתקדמים מוסיפים לסיפור משפט שמראה רגש בלי לכתוב את שמו (למשל "איתי בעט באבן קטנה").

✅ כרטיס יציאה והערכה

כרטיס יציאה: קראו: "עומר עמד בפינת החצר. הוא בעט באבן קטנה ולא הביט באף אחד. 'אף אחד לא רצה אותי בקבוצה,' לחש." כתבו מה עומר מרגיש, והעתיקו ראיה אחת מן הקטע. — **הצלחה:** רגש: עצוב / מאוכזב / נעלב / בודד. ראיה מדויקת אחת לפחות: "בעט באבן קטנה", "לא הביט באף אחד" או "אף אחד לא רצה אותי בקבוצה". הצלחה: רגש מתאים ומשפט ראיה מן הקטע.

מה בודקים: נבדקת היכולת להסיק רגש ולבסס אותו בראיה: ההתאמה במשימה 1 (לפחות 3 מתוך 4), משפט ההסקה במשימה 3 (ראיה מדויקת מן הסיפור), סדר הרגשות והנימוק במשימה 4, וכרטיס היציאה על קטע חדש – העברה של המיומנות לטקסט שלא נלמד.

מָה נָּה אַרְשָׁה?

כיתה ג׳ · שיעור 4 ברצף · דף עבודה לתלמיד

שֵׁם: _____ תַּאֲרִיךְ: _____

מְאֻיָּם אִם הַסִּפּוּר. יָלְדִים! הַיּוֹם נָּה מָה אַרְשָׁה בְּאוּת נְכִי מָה שֶׁהִיוּ שׁוֹשָׁה וְוֹאֶרֶת, וְוֹכִים כְּצוֹת

דֶּגְמָה: נָּה הוֹרִידָה אֶת הָרֹאשׁ, וּמָאוֹת עָלוּ פְּעֵינֶיהָ. אֲנִי חוֹשֵׁב/ת שֶׁנָּה אֲכוּבָה, כִּי בַּסִּפּוּר כָּתוּב שֶׁמָּאוֹת עָלוּ פְּעֵינֶיהָ.

אֶתוֹךְ הַסִּפּוּר

"וּין טַעַם," אָוְרָה נָּה וְשָׁבָה עַל הַסַּכְסָן. "הָאֲכִיוֹן שֶׁנּוּ בָּשׁוּט לְנוּ טוֹב." הִיוּ הוֹרִידָה אֶת הָרֹאשׁ, וּמָאוֹת עָלוּ פְּעֵינֶיהָ. גַּם וּתִי הָיָה אֲכוּב, אֲבָל הוּא לְנוּ הוּא לְנוּ אָמַר בְּכָר.

1 אֶתְחוּ קַו אֶל אַצָּשָׁה אוֹ אֶשְׁפָּט שֶׁל הָרֶשׁ שֶׁהוּא אֶלַּאד עָלָיו. ⭐

"הַיּוֹם הוּא יָשׁוּב עַד הָעֲלָיִם!"	אֲכוּבָה
"וּין טַעַם."	שֶׁאֶחָה אֶוּוֹר
נָּה הָקְבָה אֶרַב שֶׁאֶחָה.	אֶתְרָשֶׁת
מָאוֹת עָלוּ פְּעֵינֶיהָ.	אֶשְׁוֹת

2 הַקִּיפוּ אֶת הָרֶשׁ הַאַתְאִים. ⭐

1. נָּה הָרְאָה: "הוּא עָל! הוּא כֶּאֶת עָל!" – נָּה אַרְשָׁה: כּוֹסֶת / אֶסְחֶדֶת / שֶׁאֶחָה
2. "גַּם וּתִי הָיָה אֲכוּב, אֲבָל הוּא לְנוּ אָמַר בְּכָר." – וּתִי אַרְשָׁה: אֲכוּב / אֶוֹה / שֶׁאֶחָה

3 הַשְׁלִימוּ אֶת הַטַּבְלָה.

אָתַי?	אָה נֹעָה אַרְגִּישָׁה?	הָרְאָיָה מִן הַסִּפּוּר
בִּתְחִלַּת הַסִּפּוּר		
אַחֲרֵי הַנִּסָּיוֹן הַשֵּׁנִי		
בְּסוֹף הַסִּפּוּר		

4 אַסְפְּרוּ אֶת הָרְגָשׁוֹת שֶׁל נֹעָה לְפִי הַסֵּדֶר בַּסִּפּוּר.

- ☐ גֵּאֶה
- ☐ מְיֹאֶשֶׁת
- ☐ מִתְרַגֶּשֶׁת
- ☐ שְׂאֵחָה מְאוֹד

5 כִּתְבוּ אָה גָּרַם לְנֹעָה לְהַפְסִיק לִהְיוֹת עֲצוּבָה.

_____

_____

בְּדִיקָה עַצְמִית

- ☐ אֲנִי יָכוֹל/ה לוֹאַר אָה דְּאוּת אַרְגִּישָׁה לְפִי אָה שֶׁהִיא עוֹשָׂה וְאוֹאֶרֶת.
- ☐ אֲנִי יָכוֹל/ה לְהָבִיא רְאָיָה מִן הַסִּפּוּר.
- ☐ אֲנִי יָכוֹל/ה לְהַסְבִּיר לָאָה הָרֶגֶשׁ שֶׁל הַדְּאוּת הִשְׁתַּנָּה.